

การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นเข้ารอบสุดท้ายรางวัลวรรณกรรมรามคำแหงประจำปี 2555

The Analysis of Short Stories in the Finalist Ramkhamhaeng Award 2012

ดร. สรตี ปรีชาปัญญากุล¹

บทคัดย่อ

รางวัลวรรณกรรมรามคำแหง เป็นการประกวดงานเขียนวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์ ในประเภทเรื่องสั้น มีผู้ส่งผลงานเข้าประกวด 84 ชิ้น เรื่องสั้นเหล่านี้มีกลการประพันธ์ที่หลากหลาย ทั้งยังสนับสนุนแนวคิดที่กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนสังคม” จึงมีภาพสะท้อนของสังคมในยุคปัจจุบันที่แสดงออกหลายประเด็น จากผลงานทั้งหมด คณะกรรมการได้คัดเลือกให้มีเรื่องสั้นผ่านเข้ารอบสุดท้าย จำนวน 7 เรื่อง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนจากเนื้อหาของเรื่องสั้นที่ปรากฏจากเรื่องสั้น

ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏผ่านเรื่องสั้น ประกอบด้วยประเด็นสังคมเมือง ที่มุ่งประโยชน์ส่วนตัว ประเด็นทางเศรษฐกิจ ที่เป็นพื้นฐานความมั่นคงของชีวิต ประเด็นทางการเมือง ที่นักการเมืองยอมละทิ้งอุดมคติ และศักดิ์ศรีของตนเอง เพื่อผลประโยชน์ ประเด็นแรงงานต่างด้าว เสี่ยงสะท้อนจากมุมมองที่ไม่มีใครมองเห็นและไม่เคยได้ยิน ประเด็นครอบครัว ทั้งการเลี้ยงดู และการหย่าร้างของครอบครัว และประเด็นสังคมที่หล่อหลอมความคิด สังคมแวดล้อมที่ทำให้สมาชิกในบ้านเปลี่ยนแปลงทัศนคติไป ซึ่งประเด็นปัญหาเหล่านี้ เป็นภาพสะท้อนภาวะสังคมในปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงในระบอบเศรษฐกิจ นำไปสู่สังคมในระบอบทุนนิยม

คำสำคัญ: เรื่องสั้น วรรณกรรมรามคำแหง การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้น

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นเข้ารอบสุดท้ายรางวัลวรรณกรรม
รามคำแหง ประจำปี 2555

Abstract

Ramkhamhaeng Award is the contest of creative literary works. This year, 84 short stories were sent in. Each one uses different techniques, but all support the idea of “Literature as mirror of society”. Consequently, many current issues are reflected in these works. Then seven short stories are selected as the finalist.

The reflections of social presence through these short stories are many issues: urban that aimed at personal gain, economic that is the basis of life, politically that the politicians refuse to renounce the ideals for their dignity benefit, foreign workers: voice of the sound that no one heard, family: the parenting and divorce and the idea that shaped by social. These issues are the reflection of current situation in society that change in the economy contribute to society in capitalism.

Keywords: Short story; Ramkhamhaeng award; Analysis Short story

วรรณกรรมรามคำแหง เป็นรางวัลวรรณกรรมที่คณะมนุษยศาสตร์ ร่วมกับสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยรามคำแหง และสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดให้มีการประกวดรางวัลวรรณกรรมรามคำแหง ประจำปี 2555 เป็นครั้งที่สอง โดยได้รับความสนใจจากนักเขียนเป็นจำนวนมากในแต่ละประเภท ในจำนวนนี้มีผลงานประเภทเรื่องสั้น จำนวน 84 เรื่อง และได้รับคัดเลือกให้เข้ารอบสุดท้าย จำนวน

7 เรื่อง ประกอบด้วย เรื่อง ข้าง – บนถนน แคหยิบยื่น นิทาน ความรัก ความลับ เปลวไฟแห่งความเกรี้ยวกราด พี่ชาย มั่นคง ปลอดภัย และรอยจูบบนฝ่าเท้า

เรื่องสั้น (Short Story) จัดเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งในวรรณกรรมร้อยแก้ว บันทึกลงที่มุ่งให้ความเพลิดเพลิน โดยเรื่องนั้น ๆ เขียนขึ้นจากจินตนาการของผู้แต่ง อาจตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง หรือผ่านกระบวนการคิดที่ห่างไกลจากความเป็นจริง เรื่องสั้นแต่ละเรื่องมักมีนัยยะ

ที่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับสถานการณ์หนึ่ง หรือเรื่องราวในชีวิตช่วงหนึ่งได้ตามแต่ละ ประเด็นที่ผู้เขียนตั้งจุดมุ่งหมายไว้

เรื่องสั้นจึงเป็นเรื่องราวที่ผู้เขียนถ่ายทอด ความคิด ประสบการณ์ ของตนเองผ่านเรื่องเล่า ที่น่าสนใจจากการผูกปมปัญหาของเรื่อง จากการวาดแต่งตัวละครให้มีสีสัน จากการ วางโครงเรื่องที่ชวนติดตาม และอื่น ๆ ซึ่งเป็น องค์ประกอบของการเขียนเรื่องสั้น เพื่อให้ ผู้อ่านติดตามเรื่องราวนั้น ๆ อย่างใกล้ชิด

รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2550, หน้า 68-69) กล่าวถึงลักษณะของเรื่องสั้นในปัจจุบันทั้ง รูปแบบและเนื้อหาว่า

ด้านรูปแบบ รูปแบบของการเขียนเรื่องสั้น มีวิวัฒนาการเป็น 2 ลักษณะที่เห็นได้ชัดคือ

1. ใช้ “เหตุการณ์” เป็นหลัก ทำให้มี ลักษณะโครงเรื่องแบบฉบับ เรื่องสั้นแบบนี้ ได้รับอิทธิพลจากงานเขียนของนักเขียนตะวันตก เช่น กิย์ เดอ โมปัสซังต์ โอ. เฮนรี่ ผู้เขียนจะ เริ่มต้นด้วยการเสนอปมปัญหาให้ผู้อ่านสงสัย แล้วใช้กลวิธีต่าง ๆ ดึงความสนใจของผู้อ่านให้ ติดตามเรื่อง ผู้เขียนจะขมวดปมหรือเขม็งเกลียว ปัญหาให้เคร่งครัดขึ้นจนผู้อ่านแทบจะรู้สึก หายใจไม่ออกหรือลืมหายใจ แล้วจึงค่อยคลายปม

นี้ออก แล้วจบเรื่องในรูปแบบการหักมุมหรือ พลิกความคาดหมาย ซึ่งทำให้ผู้อ่านนั้นเกิด ความประหลาดใจ สนุกตื่นเต้น พิศวง ฯลฯ จนทำให้ผู้อ่านประทับใจและจดจำเรื่องนั้น เรื่องสั้นในลักษณะเช่นนี้มักจะดำเนินเรื่อง ด้วยบทสนทนาที่คมคายและมักสร้างโครงเรื่อง ให้แปลกเหลือเชื่อ เกินความคาดหมาย

2. ใช้ “ความคิด” หรือ “อารมณ์” เป็นหลัก เรื่องสั้นชนิดนี้ดำเนินเรื่องด้วยการ พรรณนาหรือการบรรยายความคิด ความรู้สึก ไปเรื่อย ๆ จนรู้สึกว่าคุณรู้สึกนึกคิดทั้งสิ้น ทั้งปวงของเขาหลังไหลออกมาจนหมดสิ้นแล้ว พอแก่ความต้องการแล้วจึงหยุด ลักษณะเช่นนี้ ทำให้เรื่องสั้นชนิดนี้เป็นที่นิยมมากในงานเขียน ของนักเขียนรุ่นใหม่ ซึ่งหลาย ๆ คนกล่าวว่า เขาไม่สนใจรูปแบบแต่สนใจจะแสดงความคิด สื่อความหมาย และความรู้สึกมากกว่า เมื่อถึง บทจบ เรื่องจะจบไปเฉย ๆ ซึ่งบางเรื่องอาจจะ ไม่สอดคล้องกับความคิดของผู้อ่าน ในแง่ นักอ่านพบว่า นักอ่านบางคนไม่พอใจงานเขียน ในรูปแบบใหม่เช่นนี้ เหตุผลอย่างหนึ่งคือ ผู้อ่านรู้สึกว่าเป็นเรื่องไร้สาระ เพราะนักเขียน บางคนพรรณนาถึงอารมณ์ส่วนตัว ทำให้ผู้อ่าน รู้สึกเหมือนแอบอ่านบันทึกความในใจของ

ใครสักคน เหตุผลอีกประการหนึ่ง ผู้อ่านมีความเห็นว่าอ่านแล้วไม่สามารถรับรู้ได้ว่าผู้เขียนต้องการจะสื่อสารอะไร เพราะไม่เปิดเผยความรู้ลึกที่ซ่อนเร้นออกมาได้ หรือบางครั้งอาจเป็นการจบแบบปลายเปิดให้ผู้อ่านหาคำตอบด้วยตัวเอง การเขียนรูปแบบนี้ ผู้อ่านอาจไม่ค่อยชอบนักเพราะรูปแบบการเขียนไม่มีเหตุการณ์ให้น่าติดตาม ผู้อ่านต้องตามความคิด หรืออารมณ์ของผู้เขียน

ด้านเนื้อหา วิวัฒนาการในด้านเนื้อหาของเรื่องสั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม โดยจะแสดง “จิตสำนึก” ของผู้แต่งไปตามสภาพของสังคม เรื่องสั้นในระยะแรกส่วนมากมักมีแก่นเรื่องแสดงความรักบ้าง อิทธิพลของศาสนาพุทธในเรื่องกรรมบ้าง ความเชื่อที่มลายูไว้สาระบ้าง ฯลฯ ต่อมา มีการสะท้อนปัญหาสังคม ผลกระทบของการเมืองต่อประชาชน ในช่วงที่มีเสรีภาพและประชาธิปไตยในการแสดงออก กวีและนักเขียนต่างผลิตงานเขียนออกมาเป็นจำนวนมากงานเหล่านั้นมักจะปลุกเร้าความคิดของผู้คนให้รับรู้ปัญหาบ้านเมือง ชักชวนให้ร่วมมือร่วมใจกันต่อสู้เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีกว่า

ลักษณะของเรื่องสั้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในแต่ละยุคสมัยเรื่องสั้นมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไป โดยปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคมที่ผู้เขียนร่วมสมัยอยู่ในขณะนั้น โดยมีรูปแบบที่สอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อนำเสนอเนื้อหาให้ชัดเจนชวนให้ติดตาม ทำทนายให้ผู้อ่านขบคิดถึงประเด็นในเรื่องที่ต้องการนำเสนอ

เจตนา นาควัชระ (2521, หน้า 13-17) เสนอว่า วรรณกรรมเป็นสิ่งผูกพันกับสังคม และเป็นสมบัติร่วมของทุกยุคทุกสมัยทุกถิ่น การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องควบคู่กับสังคม ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรม ผู้ประพันธ์ได้แสดงความคิด ปรัชญา ตลอดจนความจริงในสังคมด้วยความสนใจและความรับผิดชอบ วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคม รวมทั้งพลังในสังคมมนุษย์ด้วย

สิทธา พินิจภูวดล (2520, หน้า 48-49) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นผลงานของมนุษย์ ดังนั้น จึงเป็นที่เก็บรวบรวมความคิด ความ เป็นอยู่ และลักษณะสภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไว้ด้วยกัน วรรณกรรมจึงกลายเป็นหนังสือที่สามารถสะท้อนสภาพสังคมได้ สังคมของผู้แต่งหนังสือมีธรรมชาติ

เช่น ไร่วรรณกรรมก็มีธรรมชาติเช่นนั้น สังคมนั้นเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปตามเหตุการณ์อย่างไร วรรณกรรมก็กล่าวถึงเหตุการณ์อย่างนั้น เช่น เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ มีผลทำให้มนุษย์ในแต่ละสังคมประพฤติปฏิบัติตนต่าง ๆ กัน หรือบางครั้งก็ออกมาในรูปเดียวกัน บางครั้งก็ขัดแย้งกัน บางครั้งก็กลมกลืนกัน ผู้แต่งหนังสือที่ช่างสังเกตก็จะเลือกหาเหตุการณ์เรื่องราวจากความเป็นไปในสังคมมาผูกเป็นเรื่องขึ้น โดยตั้งจุดประสงค์ไว้ต่าง ๆ กัน บางคนผูกเรื่องขึ้นเพื่อรายงานเหตุการณ์แต่เพียงอย่างเดียว บางคนก็ชี้ให้เห็นลักษณะที่ขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อเตือนสติคนในสังคม

ตรีศิลป์ บุญขจร (2523, หน้า 6-10) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมว่า วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรม สะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัยไม่ว่าจะพอใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคั่นช่องแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมมี 3 ลักษณะดังนี้คือ

1. วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม ซึ่งการสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็น

การสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์หนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ นักเขียนบางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก เขาจะสะท้อนความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น วรรณกรรมของเขาฉายให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ ซึ่งอาจจะเป็นอุดมการณ์ทางสังคมหรืออุดมการณ์ทางการเมืองก็ได้

2. สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน ซึ่งนักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียนควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร และเขามีทำที่สนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร

3. วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นอกจากมีความสามารถในการสร้างสรรค์วรรณกรรม

ให้มีชีวิต โน้มหน้าจิตใจผู้อ่านแล้ว ยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา สามารถเข้าใจโลกและมองสภาพความเป็นจริงได้ลึกกว่าคนทั่วไปมองเห็น ด้วยทัศนะที่กว้างไกลและลุ่มลึก ภาพที่เขาให้จึงเป็นจริงยิ่งกว่าความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นอมตะ เพราะไม่เพียงแต่จะเสนอภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นของความเป็นจริงเท่านั้น แต่ยังคาดคะเนความเป็นไปในอนาคตได้อีกด้วย

สำหรับเรื่องสั้นที่ผ่านเข้ารอบสุดท้ายรางวัลวรรณกรรมรามคำแหง จำนวน 7 เรื่อง มีประเด็นที่สะท้อนสภาพสังคมแห่งยุคสมัยที่กระตุ้นเตือนสติของคนในสังคม ปรากฏดังนี้

1. ประเด็นทางสังคมเมือง ปรากฏในเรื่อง ข้าง-บนถนน โดย ชนาธิป ไชยเหล็ก
2. ประเด็นทางเศรษฐกิจ ปรากฏในเรื่อง มั่นคง ปลอดภัย โดย ภัทธา พิทักษานนท์
3. ประเด็นการเมือง ปรากฏในเรื่อง รอยจูบบนฝ่าเท้า โดย สีสันคอน
4. ประเด็นแรงงานต่างด้าว ปรากฏในเรื่อง แล่หีบยื่น โดย ปองวุฒิ รุจิระชาคร
5. ประเด็นครอบครัว ปรากฏในเรื่อง นิทาน ความรัก ความลับ โดย เกียรติ แซ่จิว และ เรื่องเปลวไฟแห่งความเกรี้ยวกราดโดย

รณณ กมลนาวัน

6. ประเด็นสังคมที่หล่อหลอมความคิดความเชื่อ ปรากฏในเรื่อง พี่ชาย โดย อุมมีสาลาม อุมาร

ข้าง-บนถนน: ภาพสังคมเมืองที่เห็นได้บนท้องถนน

ผู้เขียนได้นำเสนอภาพที่พบเห็นบนท้องถนนในเมืองใหญ่ ในที่นี้คือกรุงเทพมหานคร เมืองที่มีการจราจรติดขัด การไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร การมีพื้นที่บนถนนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนของรถ รวมถึงการไม่มีน้ำใจเอื้ออารีต่อกันระหว่างผู้ใช้รถใช้ถนน

ถอยหลังกลับไปตั้งหลักบนฟุตบาท รอจังหวะที่รถเว้นช่วงอีกครั้ง ในที่สุดก็สบโอกาสนั้น คุณลองก้าวเท้าขวาออกไปก่อนข้าง มองทางขวา-ซ้าย และขวาซ้ำอีกครั้งตามที่ถูกสอนมา เท้าซ้ายที่ยกก้าวตามไปกลับต้องชะงักเมื่อเห็นแสงไฟวาบวับออกจากหน้ารถที่กำลังแล่นตรงเข้ามา ช่องถนนที่เว้นไปสั้นลงอย่างรวดเร็วจนคุณไม่กล้าเสี่ยงชีวิตวิ่งออกไป แม้คราวนี้คุณจะมีแต้มต่อเป็นทางสีขาวพาดสลัดกับยางมะตอยสีดำ

ก็ตามที่ นั่นสิ! ถ้าข้ามถนนตรงโน้นเสียที
แรกก็คงไม่ต้องเสียเวลาอยู่อย่างนี้ คุณ
พิมพ์ในใจ (ชนธิป ไชยเหล็ก, 2555,
หน้า 1)

เรื่องราวที่ผู้เขียนนำเสนอในเรื่อง
“ข้าง-บนถนน” นั้น ไม่เพียงแต่ได้ภาพของ
สังคมเมือง ยังให้ภาพที่สะท้อนลึกไปยังจิตใจ
ของคนที่อยู่ร่วมกัน ณ พื้นที่แห่งนี้ว่า
พวกเขาไม่ได้มี “ความมีน้ำใจ เอื้ออาทร”
ต่อกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านพฤติกรรมการ
ข้ามถนนของตัวละคร ที่ไม่สามารถข้ามถนนไปได้
เนื่องจากรถยนต์บนถนนขับตามต่อกันมาอย่าง
ไม่ขาดสาย และไม่มีใครที่คิดจะหยุดรถเพียง
แค่ไม่กี่วินาที เพื่อให้ตัวละครได้ข้ามถนนไป

วิ่งผ่านไปคันแล้วคันเล่า รถยนต์สารพัดสี
ไม่มีทีท่าว่าจะหยุดให้คุณเลย เสียเวลา
แต่เบรคสักนิดคงไม่เป็นไรหรอก
เสียทีที่เกิดเป็นคนไทย ไม่มีน้ำใจกันเลย
ประโยคหลังคุณหัวเสียเสียงดัง แต่
กระพริบตาต่างและความเร็วของรถคง
ไม่เอื้อให้คนบนรถได้ยิน ความจริงคุณ
สามารถเรียกเจ้าหน้าที่มาดำเนินการ
ทางกฎหมายกับคนขับรถเหล่านั้นได้
ทุกคนเพราะพระราชบัญญัติการจราจร

ทางบกกระชูดเจนว่า (คนขับรถ) ต้องให้
สิทธิแก่คนในทางข้ามก่อน โดยมีโทษ
ปรับเป็นเงิน ไม่เกินหนึ่งพันบาท
(ชนธิป ไชยเหล็ก, 2555, หน้า 2)

ตัวละครผู้รู้ซึ่งดี ถึงความรู้สึกเมื่อ
ตนเองเป็นคนเดินถนน หากแต่ เมื่อตนเอง
เปลี่ยนสถานภาพจากคนเดินถนน มาเป็นคนที่ใช้
รถยนต์บนท้องถนน พฤติกรรมและความคิด
ของเขา ก็ไม่แตกต่างอะไรจากบุคคลอื่น ๆ ที่เขา
พบเห็น และต่อว่าเมื่อครั้งเขาจะข้ามถนน

คุณลากสายตาตามอย่าง ไม่สบอารมณ์
ไม่ต้องสนใจเขาหรอก ถนนเป็นทาง
ของรถก็ต้องให้รถวิ่งผ่านไปก่อน
ขนาดรถคันหน้ายังไม่จอดให้เลย คุณ
พยายามโน้มน้ำหนักคนขับให้รับขับผ่าน
ทางม้าลายไป เพราะคุณไม่อยากจะเสียเวลา
กับการหยุดรถและต้องเร่งความเร็ว
เครื่องยนต์ใหม่ คนขับแท็กซี่ตัดสินใจ
ตามใจลูกค้าพร้อมกับกะพริบไฟสูง
เตือน เตี้ยวรถคันหลังคงจะจอดให้เอง
(ชนธิป ไชยเหล็ก, 2555, หน้า 3)

เรื่องสั้น “ข้าง-บนถนน” ผู้เขียน
นำเสนอภาพความเล็งน้ำใจ ไม่มีความเอื้อ
อาทรต่อกัน ที่ปรากฏในสังคมเมือง ทุกคน

เร่ร่อน เพราะต่างก็มีภารกิจของตนเองที่จำเป็นต้องปฏิบัติ เพื่อสภาวะทางเศรษฐกิจของตน และครอบครัว ชีวิตจึงดำเนินไปอย่างเร่งด่วน คิด คำนึงถึงแต่ตนเองเป็นสำคัญ การละเลยความรู้สึกเมื่อตนเป็นฝ่ายข้ามถนนนั้นหายไปจากจิตใจของตัวละคร ภาพเหล่านี้ น่าจะได้สะกิดใจให้ผู้อ่านได้ถูกคิดว่า สังคมเมืองที่มีความเอื้ออาทร มีน้ำใจต่อกัน เป็นสังคมเมืองในอุดมคติที่เราสามารถร่วมกันสร้างขึ้นมานี้ได้ นึกถึงผู้อื่นบ้าง เอาใจเขามาใส่ใจเรา มากกว่าที่จะคิดเห็นแก่ตัวแต่เพียงฝ่ายเดียว

มันคง ปลอดภัย: อุดมคติที่พ่ายต่อเศรษฐกิจ

คำว่า อุดมคติ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง จินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงาม และความจริง ทางใดทางหนึ่ง ที่มนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน อุดมคตินั้นประกอบไปด้วยคติ และ คุณค่า ซึ่งมีบทบาทสำคัญในจริยธรรม เพราะ คติ และ คุณค่า ที่ผู้คนยึดถือ นั้น ขึ้นอยู่กับลำดับความสำคัญของอุดมคติในแต่ละบุคคล

ภาพชายหนุ่มที่เพิ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้เต็มเปี่ยมไปด้วยอุดมคติอันแรงกล้า

ปรากฏให้เห็นชัดในตัวละครเอกของเรื่อง “มันคง ปลอดภัย”

ไม่นานหลังเรียนจบ องค์กรเพื่อมนุษยชนแห่งหนึ่งเรียกตัวผมไปสัมภาษณ์ พวกเขาคือกลุ่ม ngo ไฟแรงที่ออกตัวแรงว่าอยากเปลี่ยนสังคม พวกเขาสร้างฝันให้ผม บอกจะสร้างริโมทีกดเปลี่ยนโลก รังสรรค์จักรวาลใหม่ในอุดมคติที่เราทุกคนเป็นเอกเทศ มีความเป็นปัจเจก ไม่เบียดเบียนแต่กลับเติบโต และงอกงามในตัวเอง ผมฟังแล้วอีกเหิม ผมสัญญาผู้บริหารว่าผมจะทำงานเต็มที ผมจะอุทิศตัว เพื่อโลกใบนั้น... (ภัทรา พิทักษานนท์กุล, 2555, หน้า 1)

สถานภาพทางสังคมที่เขาได้รับจากคนรอบข้าง เป็นภาพที่ดี ที่นั่นทำให้ผมมีชื่อเสียง มีสถานภาพทางสังคม เธอบอกว่าเพื่อนทุกคนต่างทั้งที่ผมทำงานอยู่ในองค์กรเพื่อมนุษยชนชื่อดัง ฟังแล้วปลื้มแต่ก็แปร่งใจไปในที หากทว่าในจิตใจเขารู้ดี อุดมคติที่เขาคิด และเขายึดมั่นกับตัวองค์กรนั้น เป็นเรื่องที่กำลังจะสลายไปด้วยอำนาจทางเศรษฐกิจที่เข้ามาครอบงำ

วันหนึ่ง มีงานชิ้นใหญ่ถูกส่งมาถึงมือผมอ่าน โจทย์แล้วรู้ทันทีนี่คืองานที่สร้าง

ขึ้นเพื่ออวยผลให้แก่พรรคการเมืองหนึ่ง
ซึ่งถือหางองค์กรอยู่ ผมคาหน้าเข้าหา
ผู้บริหาร นี่หมายถึงอะไร! ไม่มีคำตอบใด
ให้ความกระจ่างยกเว้นคำตอบ...ที่คิด
ขึ้นได้เองว่า โลกแห่งความฝัน ไม่อาจ
ดำรงอยู่ได้หากปราศจากเงิน (ภัทรา
พิทักษานนท์กุล, 2555, หน้า 2)

ภาพของตัวละครเอกที่พยายามไขว่คว้า
โอกาสที่จะได้ทำตามอุดมคติของตนที่ฝันไว้
ไว้นั้น ค่อย ๆ พร่าเลือนลงไปทุกที แม้ว่าเขา
เองจะพยายามนำเสนอโครงการต่าง ๆ ตาม
แนวทางของรัฐบาลให้แก่องค์กร ซึ่งทุกคน
มองเขาและพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า โครงการ
ของผมยังทำไม่ได้จริงในโลกปัจจุบัน และตัว
ผม ยังไร้ประสบการณ์นัก เขาพิจารณาตัวเอง
และออกมาทำงานอิสระในที่สุด เส้นทางนี้
แม้จะได้เดินตามอุดมคติที่ตนเองมุ่งหมายไว้
ได้อย่างสะดวกใจบ้าง หากแต่เมื่อเขาจะต้อง
ให้หลักทรัพย์ในการทำธุรกรรมต่าง ๆ เขา
กลับเป็นคนที่ไม่มีความรู้ใดใดในการทำ
ธุรกรรมได้ กระทั่งในที่สุด แฟนของเขาก็ถ่ม
ถึงความ “มั่นคง” จากเขา สถานะเศรษฐกิจ
จึงเป็นเครื่องมือในการวัดระดับความมั่นคง
ของบุคคลที่คนในสังคมมักจะใช้พิจารณา

เมื่อเขาตัดสินใจสมัครเข้าทำงาน วงจร
ชีวิตเริ่มเข้าสู่รูปแบบของมนุษย์เงินเดือน
เขาเริ่มรู้สึกอีกครั้งว่า ชีวิตของเขาที่เต็มเปี่ยม
ไปด้วยอุดมคตินั้นลางเลือนไปทุกขณะ ในที่สุด
เขาก็ต้องออกจากงานอีกครั้ง เมื่อเขาอยู่ใน
ตำแหน่งหัวหน้างาน ต้องประเมินให้ลูกน้อง
คนหนึ่งคนใดออกจากงาน เขาจึงยอมเป็นผู้ที่
ต้องออกจากงานเสียเอง

เขาได้ค้นพบกับชีวิตในอุดมคติอีก
เส้นทางหนึ่ง คือ การอาศัยอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ
ที่ไม่ต้องใช้ชีวิตดิ้นรนในสังคม แต่นั่นเป็น
ชีวิตที่แฟนของเขาจับไม่ได้ เธอออกจากชีวิต
ของเขาไปอย่างเด็ดขาด เพื่อสร้างความมั่นคง
ให้กับชีวิตของตัวเองกับชายคนใหม่ที่มีหน้าที่
การงานมั่นคง

ผมขยัน อดทน สู้อชีวิต ทำงานไม่นาน
ก็ได้เข้ามารับตำแหน่งใหญ่ ผมเริ่ม
คบหา แต่งงานกับผู้หญิงที่เจอในที่
ทำงาน ผมเลือกเธอเพราะเธอเป็นคนดี
มีความเหมาะสมจะเป็นแม่ของลูกผม
หลังแต่งงาน...ผมไม่ค่อยได้คิดถึงแฟนเก่า
อีกเธอค่อย ๆ หายไปจากความทรงจำ
ดังเพียงเศษธุลีในจักรวาลกว้าง (ภัทรา
พิทักษานนท์กุล, 2555, หน้า 6)

ประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของเขา ได้สั่งสอนเขาว่า การใช้ชีวิตในอุดมคติ โดยไม่ปรับตัวเข้าหาสภาพสังคมที่เป็นจริงนั้น ทำให้เขาอยู่ยากในสังคม ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม เฉกเช่นคนอื่น ๆ ที่จะได้รับ ตามสัญญาสัญญาของสัตว์สังคมโดยทั่วไป กระทั่งเขาได้รับราชการในจังหวัดบ้านเกิดของเขา เขาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเขาให้อยู่ในสังคมง่ายขึ้น

พร้อมทั้งภาพของแฟนเก่า กับอุดมคติ จึงค่อย ๆ พราดเลือนไป ด้วยชุดความคิดใหม่ของเขาที่เขาเองนั้น เรียนรู้ด้วยชีวิต และเรื่องราวต่าง ๆ ในช่วงที่ผ่านมา

ตอนนี้ ผมอายุ 30 กว่าปีแล้วผมมีบ้านหลังใหญ่ มีรถหรูเป็นของตัวเองผมพาภรรยาและลูกไปเที่ยวกรุงเทพฯ ต่อแถววันหยุดเพื่อซื้อมือถือรุ่นใหม่ล่าสุดได้มาสนใจผมและภรรยาก็กลับบ้านอย่างอึดอัด ระหว่างทางที่ขับกลับข้างถนน ลูกผมเห็นเด็กหนุ่มเดินแบกผืนไปตามทาง ดวงตาเขาแฉ่งกระจ่าง ค้างคาบนฟ้า ผมตกใจ รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยที่ถ้าผมเข้าไปรับบอกลูกให้เบือนหน้าหนี สอนว่าอย่าไปเลียนแบบ

ชีวิตแบบนี้ต่างหาก ชีวิตที่ยั่งยืนอดทน รู้จักปรับตัว เพื่อความมั่นคงปลอดภัย ...เป็นชีวิตที่ดี (ภัทรา พิทักษานนท์กุล, 2555, หน้า 6)

เรื่องสั้น “มั่นคง ปลอดภัย” ผู้เขียนได้สะท้อนภาพของชายหนุ่ม ตัวละครเอกของเรื่องที่เต็มไปด้วยอุดมคติ และไฟฝัน หากทว่า ไฟนั้นได้มอดดับลง เมื่อเขาได้ใช้ชีวิตในโลกกว้าง ในสังคมที่เป็นจริง การไม่ปรับตัวเข้ากับสังคม ทำให้เขาไม่อาจอยู่รอดในสังคมได้ ท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจที่ทุกคนยึดมั่นเป็นเบื้องต้น เพื่อการครองชีพ อุดมคติต่าง ๆ ที่เขามุ่งมั่นมานั้น จึงสลายไปพร้อมกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

รอยจูบบนฝาเท้า: การปลุกฝังอุดมการณ์กับนักการเมืองมือใหม่

จากเรื่อง “รอยจูบบนฝาเท้า” ได้กล่าวถึงสถานการณ์หนึ่ง ที่พรรคการเมืองจัดขึ้น เพื่อเป็นสิ่งที่กระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากค่านิยมข้างต้น คือ “พิธีดินยาการวะ” ดังที่ผู้เขียนกล่าวไว้ว่า “ใครที่จะเข้าพรรคเราก็คงต้องผ่านงานวันนี้กันทั้งนั้นแหละ มันเป็นเรื่องธรรมเนียมนะ”

ผู้เขียนได้ใช้พิธีดินยาการวะนี้เป็นสัญลักษณ์ประการหนึ่ง สำหรับผู้จะเป็นนักการเมืองจำเป็นต้องผ่านพิธีนี้

“ที่แรกคิดฉันก็เป็นเหมือนอาจารย์นี้แหละค่ะ เห็นว่าพิธีดินยาการวะของพรรคเป็นเรื่องไร้สาระสิ้นดี คนเป็นครูบาอาจารย์จะให้มาเลื่อมใสพิธีกรรมอะไรนี่ก็ดูจะพิลึกไปหน่อย” รัฐมนตรีสาวใหญ่พูดอย่างอารมณ์ดี “แต่ตอนนั้นฉันก็ขัดไม่ได้ เพราะมันเป็นกฎเหล็กของคนที่จะมาเป็นสมาชิกพรรคเลยนะค่ะ ก็เลยทำ ๆ ไปสักแต่จะทำให้เสร็จสิ้นเรื่องสิ้นราว” (สีพันดอน, 2555, หน้า 3)

พิธีดินยาการวะ ผู้เข้าพิธีจะต้องกระทำการดังนี้
เมื่อหญิงชราชานาคนั้นทรุดนั่งบนเก้าอี้หนึ่งราคาแพง บริเวณที่เท้าของแกมีหมอนใบใหญ่สีขาวสะอาดตา วางรองรับราวกับเท้าคู่ นั้นเป็นสิ่งของล้ำค่า

ท่านนายกรัฐมนตรีนั่งมากด้วยอำนาจและบารมีค่อย ๆ คลานเข้านำขบวนบรรดารัฐมนตรีและ ศส. ของพรรคเข้าไปนั่งตรงหน้าแก ก่อนจะก้มหัวลงบรรจงจูบที่ปลายเท้าแห่งคำแถม

ยังเปราะเปื้อนรอยคราบโคลนคมอย่างเครพบนอบ ผมไม่เห็นว่ามันนานายก ๆ จะมีที่ทำรังเกียจเลย แม้แต่น้อย ท่านยังคงก้มจูบที่ปลายเท้าของหล่อนครั้งแล้วครั้งเล่าอย่างรักใคร่บูชา แค่นี้ได้เห็น ผมก็สะอิดสะเอียน จนแทบสำรอกออกมาด้วยความขยะแขยงเสียแล้ว (สีพันดอน, 2555, หน้า 5)

จากนั้นนักการเมืองสาว ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่นั้น ยังได้แนะนำในฐานะผู้ผ่านประสบการณ์มาก่อนว่า “ฉันรับรองค่ะถ้าอาจารย์ผ่านพิธีดินยาการวะนี้ได้ พู้งนี้อาจารย์จะทำได้ทุกอย่างโดยไม่ตะจิตตะขงใจเลยแม้แต่น้อย”

ความรู้สึกของนักการเมืองใหม่ ผู้กำลังจะก้าวเข้าสู่อาชีพนักการเมืองอย่างเต็มตัว พิธีนี้ทำให้เขารับรู้ได้ว่า เกียรติยศ ศักดิ์ศรีของเขานั้น ถูกละทิ้ง ปลดปล่อยมันออกจากตัวตนของเขา เขาสามารถกระทำการต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องรู้สึกผิด ไม่รู้สึกละอายใจแต่อย่างใด ดังที่ผู้เขียนได้บรรยายไว้ว่า

หลังจากเฝ้าจูบหอมกลิ่น โคลนจนหน้าใจแล้ว ผมจึงเดินลงจากเวทีเนื้อตัวเบาหวิวราวกับกำลังนั่งอยู่บน

ปุยเมฆที่ลอยลอยอยู่ในอากาศ เพราะ
เกียรติยศศักดิ์ศรี ความเป็นตัวตนถือดี
ของผมถูกปลดวงอยู่แทบเท้าหญิงชรา
ชานาผู้นั้นไปเรียบร้อยแล้ว

‘พร้อมแล้ว...พร้อมแล้ว’ ผม
พร่ำบอกกับตัวเอง อยากเลื่อนวันเวลา
ให้ถึงพรุ่งนี้เช้าเร็ว ๆ เสียด้วยซ้ำ
เพื่อจะได้ชี้แจงแถลงข่าวกับพี่น้อง
ประชาชนชาวไทยเรื่องไม้พะยุงที่
ลักลอบตัดมาจากป่าที่กาญจนบุรีให้
สำเร็จไปเสียที

ในเมื่อผมกล้าหอมกล้าจูบเท้า
ของคนอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ตัวเองได้
แล้วนับประสาอะไรกับพูดโกหก
ออกโทรทัศน์ มันกลายเป็นเรื่องขี้ผง
ไปเลยสำหรับผม ต่อไปนี้ไม่ว่าอะไร
จะทำอะไร คิดอะไร ผมก็จะต้อง
รู้สึกผิด รู้สึกละอายใจอีกต่อไป
(ลีพันดอน, 2555, หน้า 6)

เรื่องสั้น “รอยจูบบนฝ่าเท้า” ผู้เขียนได้
ใช้พิธีดินยาการวะ มาเป็นสัญลักษณ์ที่แสดง
ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงไปเมื่อครั้งก่อนเป็น
นักการเมือง กับเมื่อครั้งก้าวเข้าสู่การเป็น
นักการเมือง หากแต่มีการประชดประชันอยู่

ในเรื่องว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น
สามารถเกิดขึ้นได้เพียงชั่วข้ามคืน เมื่อผ่านพิธี
ดังกล่าว เรื่องสั้นเรื่องนี้จึงนำเสนอพฤติกรรม
บางประการของนักการเมือง (ในเรื่อง) ที่ยอม
ทำทุกอย่างแม้จะต้องก้มลงจูบเท้าของชานา
ที่ไม่ใช่บุพการีของตน อีกทั้งเท่านั้นก็เต็มไปด้วย
ด้วยความสกปรก

ความเฉชา รวมถึงการยอมรับกับสิ่ง
สกปรกเหล่านี้ เป็นภาพที่สะท้อนเตือนใจ
ให้กับนักการเมืองได้คิดว่าพวกเขานั้นไม่ควรมอง
สิ่งสกปรกเหล่านี้ด้วยความเคียดชัง หากแต่
ต้องไม่เกลือกกลั้วกับความสกปรก โดยมี
นัยยะหมายถึงการกระทำที่ทุจริตหรือเรื่อง
ผิดกฎหมาย รวมถึงผิดศีลธรรมให้สมศักดิ์ศรี
กับสถานภาพทางสังคมที่ได้รับความเชื่อถือ
จากประชาชน

แต่หยิบยื่น: โอกาสที่ไขว่คว้าของคนต่างด้าว

“แต่หยิบยื่น” เป็นเรื่องสั้นที่สะท้อน
การเข้ามารับจ้างใช้แรงงานของเพื่อนบ้าน ซึ่ง
สะท้อนภาพของแรงงานต่างด้าวที่ถูกนายจ้าง
และนายหน้าเอารัดเอาเปรียบ อันเป็นปัญหา
ของสังคมไทยอยู่ในปัจจุบันนี้

สอนเป็นสาวรุ่น เพิ่งแตกเนื้อสาว
ผิวค่อนข้างขาวผิพ้อผิผแม่ ใบหน้า
จิ้มลิ้ม ปากนิคมุมกน้อย แม้จะไม่ผุผผผ
เท่าสาวเมืองหลวงก็ตาม หากก็จั่วว่า
งามเมื่อเทียบกับสาวในหมู่บ้านเดียวกัน
จึงมีเด็กหนุ่ม ไม่น้อยมาติดพัน ทว่าเธอ
ยังไม่ทันได้ตกลงปลงใจกับใคร นายหน้า
จากฝั่งไทยก็มาเยือนหมู่บ้าน

สาวใหญ่แต่งตัวนำสมัยสาขาย
กับแม่ของเธอว่าต้องการหาคนงานสัก
สองสามคนไปรับจ้าง ทำงานบ้าน มีที่กิน
ที่อยู่พร้อมสรรพ ที่สำคัญได้รับเงิน
เป็นเดือนด้วยจำนวนมากโข เธอไม่เคยเห็น
เงินจำนวนเท่านั้นมาก่อนและคงไม่มีทางได้
หากยังจมปลักอยู่ในหมู่บ้าน ทำนาหาเลี้ยง
ตัวไปวัน ๆ สอนตกลงใจทันใด จากนั้น
ไม่ถึงสองสัปดาห์ เธอก็หอบสมบัติ
ติดตัวเพียงเสื้อสามตัว ผ้าถุงอีกหนึ่งผืน
ติดตามนายหน้าข้ามฝั่งแม่น้ำเข้ามา
(ปองวุฒิ รุจิระชาคร, 2555, หน้า 1)

“สอน” เป็นหญิงสาวชาวลาวที่เข้ามา
เป็นส่วนหนึ่งในแรงงานต่างด้าว โดยนายจ้าง
คนแรกของเธอเอาเปรียบเธอเป็นอย่างมาก

งานของสอนคือทำความสะอาดบ้าน
เป็นหลัก เธอต้องตื่นแต่ตีห้า ซักผ้า
กวาดดูบ้าน ทั้งยังต้องช่วยจัดเตรียม
เสื้อผ้าให้หลาน ๆ ของนายจ้างเพื่อไป
โรงเรียน ทั้งหมดต้องเสร็จก่อนฟ้าสาง
หลังจากนั้นก็ต้องช่วยงานในร้านตั้งแต่
เช้าจดค่ำ กลางวันงานไม่หนักมากนัก
หากตอนช่วงเย็นก็หิ้วหมุน เพราะ
สมาชิกในบ้านกว่าเก้าชีวิตอยู่กัน
พร้อมหน้า มีแต่คนงานเพียงคนเดียว
ซำร้ายอาเจียงยกจุกดีเพียงอย่างเดียว
เป็นข้ออ้างกดค่าจ้าง (ปองวุฒิ รุจิระชาคร,
2555, หน้า 2)

การทำงานกับนายจ้างคนที่สอง ไม่ซื้อสตัย
เรื่องค่าแรงกับเธอ

คราวนี้เธอโชคดีกว่าเก่า สอนได้งาน
เปลือกกึ่งที่สุราษฎร์ธานี เงินค่าจ้าง
ไม่เยอะไปกว่าทำงานในร้านซำของเจ้
ก็จริง หากอิสระกว่า ทั้งยังได้เห็น
สภาพแวดล้อมที่ไม่เคยสัมผัส ได้เห็น
ทะเลเป็นครั้งแรก ทว่าโชคชะตามัก
หยอกล้อมนุษย์ตลอดเวลา งานที่เคย
คิดว่าดีกลับแปรเป็นเลว เมื่อนายจ้าง
ปฏิเสธไม่ยอมจ่ายค่าแรงให้ กลับส่ง

เพียงเศษเงินเล็กๆ น้อยๆ อ้างว่าอาหาร และที่อยู่ซึ่งเธอใช้อยู่ทุกวันนี้เป็นส่วนหนึ่งของค่าจ้าง คนต่างด้าวอย่างเธอเรียกร้องอะไรมาได้หรือ สอนพูดไม่ออก (ปองวุฒิ รุจิระชาคร, 2555, หน้า 2)

ประสบการณ์ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างนั้น ผู้เขียนนำเสนอเพื่อแสดงให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการเอาเปรียบจากนายหน้าผู้ไปพาเธอมาจากแผ่นดินแม่ ด้วยเพราะค่าแรงที่เธอจะได้รับตอบแทน หากมาทำงานในประเทศไทยแล้ว เธอจะได้รับในอัตราที่สูงกว่าการทำงานที่บ้านเกิดของเธอ เป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่ทำให้เธอตัดสินใจทำงาน เพื่อแลกกับค่าตอบแทน แม้จะถูกนายจ้างจ่ายค่าแรงอย่างไม่เป็นธรรม

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อสอนกลับไปยังบ้านเกิด มีเพื่อนของสอนอีกหลายคนที่ได้สมัครใจตามสอน เพื่อเข้ามาขายแรงงานในประเทศไทย

หลังหมดฤดูทำนา สอนข้ามฝั่งกลับมาอีกครั้งพร้อมเด็กสาวกลุ่มใหม่จากต่างหมู่บ้านซึ่งล้วนมีความหวังอย่างเดียวกัน คือเก็บเงินเป็นกอบเป็นกำกลับบ้านเกิด เธอไม่ได้บอกใครว่าหนทางไม่่ง่ายอย่างนั้น

คนต่างด้าวไม่อาจมีสถานะทัดเทียมพลเมืองของประเทศ งานหาไม่ยาก ทว่านายจ้างดี ๆ สihatayakkwa (ปองวุฒิ รุจิระชาคร, 2555, หน้า 2)

เรื่องสั้น “แค่หยิบยื่น” ผู้เขียนได้เสนอภาพสะท้อนทางสังคม ในประเด็นแรงงานข้ามชาติให้เห็นว่า เราควรมองปัญหาในแง่มุมของผู้ใช้แรงงานข้ามชาติเหล่านี้ว่า นายจ้างปฏิบัติกับพวกเขากระทั่งได้รับความเดือดร้อน ซึ่งเป็นอีกแง่มุมที่นอกเหนือจากการมองว่าแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ เป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม ปัญหาทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีแรงงานข้ามชาติอาศัยอยู่

แรงงานต่างด้าวเหล่านี้ ข้ามเขตแดนมาเพื่อโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และครอบครัวดำรงอยู่ได้อย่างสะดวกสบายมากขึ้น หากแต่การเข้ามาอยู่ในพื้นที่ที่มีเจ้าของตนเอง จึงทำให้พวกเขาอยู่อย่างไรตัวตน และหากพวกเขาเข้ามาทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายด้วยแล้ว พวกเขาจะเรียกร้องสิทธิ ความเป็นธรรมต่าง ๆ ของตนเองไม่ได้แม้แต่แต่น้อย

เปลวไฟแห่งความเกรี้ยวกราด : ความล้มเหลว ของสถาบันครอบครัว

ในเรื่อง “เปลวไฟแห่งความเกรี้ยวกราด” แสดงให้เห็นภาพความล้มเหลวของสถาบันครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน กล่าวคือ พ่อแม่หย่าร้าง เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดผลต่อเนื่องมาถึงลูก และรวมถึงหลาน เมื่อพ่อทิ้งแม่ให้ต้องแบกรับภาระของครอบครัวในทุกด้านแต่เพียงลำพัง

...พ่อที่สารเลวทิ้งภาระทุกอย่างไว้ให้เธอ รวมทั้งลูกชายคนเดียวที่เขาเป็นคนร่วมให้กำเนิด เขาหันหลังให้กับความอดอยาก ปัญหาหนี้สินและความรับผิดชอบทุกอย่างของครอบครัว เขาไม่สมกับเป็นลูกผู้ชาย!

ความแค้นที่สุ่มอยู่ในอก กลับกลายเป็นความชิงชังสามี คนสารเลวเห็นแก่ตัวที่เธอไม่อยากแม้จะนึกถึงแต่มันกลับฝังอยู่ในอกเธอทุกขณะ และฉายชัดทุกครั้งเมื่อลูกชายทำสิ่งที่เธอไม่ชอบ คนรอบตัวเธอต่างก็พูดว่าลูกชายมีหน้าตาเหมือนพ่อโดยเฉพาะนิสัย นั่นเป็นสิ่งที่ทำให้เธอยิ่งโกรธและเลียดูเขาให้เจ็บโตมาบนความเกลียดชังที่มี

ต่อสามี (รณณ กมลนาวัน, 2555, หน้า 1)

ผลกระทบจากการที่สามีหายตัวไปนั้นทำให้เธอยังมีอารมณ์เกรี้ยวกราด โมโหร้ายมากยิ่งขึ้น และบุคคลที่ต้องเป็นฝ่ายรองรับอารมณ์ของเธอ คือ ลูกชาย เด็กเล็กวัยเพียง 3 ปี อ่อนแอเพียงสาต่อโลก ต้องตกอยู่ในสภาวะที่มีอาจเลือกได้ เขาจำต้องทนกับหน้ารับสถานการณ์ในครอบครัวของเขา ซึ่งบัดนี้มีเพียงแม่เจ้าอารมณ์ ไร้พ่อผู้เป็นที่พึ่งพิงอีกทางหนึ่ง หรือพ่อผู้น่าจะเป็นต้นแบบแห่งชีวิตของเขาไปสิ้น เขาเผชิญชะตากรรมจากแม่บังเกิดเกล้าของเขาดังนี้

เธอกำลังอาบน้ำให้ลูกชายวัยสามขวบอยู่หน้าบ้าน ล้วงมือลงไปหยิบขันจ้วงดักน้ำในโอ่งราดลงบนตัวลูกที่กำลังร้องไห้จ้า ดิ้นไปมาไม่ยอมอยู่นิ่งกับที่และพยายามสะบัดตัวหนี น้ำเย็นในโอ่งน้ำยิ่งทำให้เด็กส่งเสียงร้องดังจนเธอรู้สึกรำคาญ เสียงเล็กแหลมแหกปากร้องให้ขึ้นมาตลอดเวลา มันยิ่งทำให้เธอเครียดและเริ่มระงับอารมณ์ไว้ไม่อยู่ จึงคว้าขันพลาสติกที่ลอยคว้างอยู่ในโอ่งน้ำฟาดเข้าไปที่กลางหลังน้อย ๆ เสียงดังลั่น เด็กน้อย

คืนพราด ๆ เพราะเจ็บและตกใจจึงพยายามหนีจากเงื้อมมือ ยิ่งทำให้เธออารมณ์ขึ้น กระหน้าฟาดลงไปตามเนื้อตัวอีกหลายที่ จังหวะหนึ่งเด็กคั่นหันหน้ามาขณะเดียวกับที่เธอกำลังเงื้อแขน ขันพลาสติกฟาดเข้าที่หน้าเด็กน้อยเลือดออกโพรงจมูกและเกิดแผลแตกที่ปาก เสียงแหลมเล็กกรีดร้องดังลั่นกระซกเธอออกมาจากความฝัน (รมณ กมลนาวัน, 2555, หน้า 2)

ด้วยเหตุเช่นนี้ ลูกชายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นจึงไม่อยากจะอยู่กับแม่เจ้าอารมณ์ ประกอบกับการไปก่อเรื่อง ทำร้ายและชิงทรัพย์ผู้อื่นทำให้เขาต้องหนีออกจากบ้านไปเผชิญกับชะตาชีวิตแต่เพียงลำพัง

สภาพความเป็นอยู่ที่ไม่เพียบพร้อมขาดความรัก ความเอาใจใส่มาตั้งแต่เด็กก่อร่างสร้างตัวตนของเขาอย่างเวิ้งว้าง ซึ่งไม่ได้สมบูรณ์ดังที่ควรจะเป็น ถ่ายทอดไปถึงลูกชายของเขาที่กำเนิดกับภรรยาที่รัก หากทว่าภรรยาของเขานั้นถูกได้กังเรือ ครั้งเขาเป็นแรงงานรับจ้างออกทะเลขึ้นใจจึงไปเป็นของตนเอง เขาจึงต้องรับภาระเลี้ยงดูลูกแต่เพียงลำพัง ชะตาชีวิตลูกของเขาจึงไม่ต่างอะไรจากเขาในวัยเด็ก ที่มีพ่อซึ่งประสบเคราะห์กรรมอย่าง

หนักหนาสาหัสในชีวิต เลี้ยงดูลูกแต่เพียงลำพัง เขาเสียดสี ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ความฝังใจในวัยเด็กที่คงค้างอยู่ในจิตไร้สำนึกของเขานั้น กระหน้าลงมาที่ลูกของเขาแต่เพียงผู้เดียว

เรื่องสั้น “เปลวไฟแห่งความกริ้วกราด” ได้สะท้อนให้เห็นสภาวะครอบครัวอันเป็นความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว ที่ไม่อาจทำหน้าที่ดูแล อบรม จัดเกล้าสมาชิกในครอบครัวให้ออกไปเป็นหน่วยหนึ่งที่มีคุณภาพของสังคมได้ ขาดพ่อที่คอยอบรมเลี้ยงดู เป็นผู้นำครอบครัว เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูก อีกทั้งแม่ยังเป็นผู้ทำร้ายลูก ไม่สามารถขัดเกล้าลูกให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมได้ เรื่องสั้นเรื่องนี้จึงเป็นตัวอย่างของครอบครัวที่ล้มเหลว โดยมุ่งให้แง่คิดกับผู้อ่าน เพื่อให้เห็นปัญหาครอบครัวอย่างรอบด้าน และปรับตัว รวมถึงประคับประคองครอบครัวของแต่ละคนให้ดำรงไปในทางที่ดี โดยจะได้ไม่เกิดปัญหาเช่นที่แสดงไว้ในเรื่อง

หากจะพิจารณาดันเหตุของสภาวะครอบครัวที่ล้มเหลวนี้นับว่า ต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเป็นไปได้ว่า เกิดจากสภาวะความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของ

ครอบครัว การทำมาหากินของตัวละครที่มุ่งหวังจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี กลับกลายเป็นความกดดันและถูกบีบบังคับให้ต้องดิ้นรนเพื่อรายได้ของครอบครัว การประกอบอาชีพของแม่ ที่เพียงขายสมุนไพรที่ตลาด ทำให้พ่อต้องไปกู้หนี้ยืมสิน การออกไปทำงานเป็นแรงงานรับจ้างออกทะเล ก็เป็นอีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นการดิ้นรนต่อสู้กับความยากจน ผู้เขียนพยายามนำเสนอภาพที่ทำให้ผู้อ่านได้จินตนาการถึงแต่ปากท้องจนทำให้ละเอียดเรื่องของจิตใจที่คนในครอบครัวควรมีให้แก่นักแล้ว ภาวะความล้มเหลวของสถาบันครอบครัวจะปรากฏให้เห็นเป็นภาพต่อมา และภาวะเช่นนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมไทยในอีกแง่มุมหนึ่งที่มีการหย่าร้างหรือการมีครอบครัวที่ล้มเหลวของคนในสังคมปัจจุบัน

นิทาน ความรัก ความลับ: เมื่อพ่อต้องเลี้ยงลูกแต่เพียงลำพัง

ในเรื่อง “นิทาน ความรัก ความลับ” แสดงให้เห็นภาพของครอบครัวอีกประเภทหนึ่งคือ ครอบครัวที่สามี ภรรยาไม่ได้มีปัญหาหากัน หากแต่ด้วยความจำเป็นในอาชีพการงาน

จึงทำให้ภาระการเลี้ยงดู อบรมลูกตกอยู่กับสามีเป็นส่วนใหญ่

ผู้เขียนกำหนดให้ภรรยา “แก้ว” มีอาชีพเป็นแอร์โฮสเตส ทำให้เธอไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูกสาวในการอบรมเลี้ยงดู

แม้ทุกวันนี้แม้เราจะไม่ค่อยมีเวลาอยู่ด้วยกันพร้อมหน้าพ่อแม่ลูก เพราะภรรยาผมต้องเดินทางอยู่ตลอดเวลา แก้วจึงชอบย้านักย้าหนาให้ผมอบรมสั่งสอนลูกแทนตอนเธอไม่อยู่

“แก้วว่าทุกวันนี้ลูกปู้กสนิทกับพี่มากกว่าแก้วอีกนะ” ผมรู้ว่าแก้วเป็นห่วงลูก กลัวว่าลูกจะขาดความอบอุ่น เพราะหลังคลอดให้ผมลูกอยู่ได้สามเดือน แก้วก็กลับไปประจำการตามสายการบินต่อทันที (เกียรติ แซ่จิ๋ว, 2555, หน้า 2)

หากทว่า เมื่อไรที่มีเวลา เธอจะใช้เวลาทั้งหมด หุ้มเทให้กับลูกสาวอย่างเต็มที่

“ที่รักของแม่ แม่คิดถึงลูกมากนะคะ” แก้วระดมหอมแก้มลูกปู้กใหญ่ ผมเข้าใจว่าเธอรู้สึกเช่นไร สัญชาตญาณความเป็นแม่ สายใยความผูกพันและความห่วงหาอาทรทุกสิ่งอย่าง แก้วมิให้ลูกเต็มเปี่ยม เพียงแต่เธอไม่อยากทำงาน

ที่เธอรัก แต่เลือกให้วันหยุดทุกเจ็ดวัน
ของเดือนทำหน้าที่แม่และภรรยา
(เกียรติ แซ่จิ๋ว, 2555, หน้า 3)

สภาวะครอบครัวเช่นนี้ มีปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมไทยปัจจุบันได้โดยทั่วไป เนื่องจากแต่ละครอบครัวมีเหตุปัจจัยเรื่องอาชีพเป็นหลักที่ต้องให้ภาระการอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างใกล้ชิดนั้น ตกอยู่ที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในกรณีนี้ ไม่ว่าจะเป็นพ่อ หรือ เป็นแม่ที่ต้องรับหน้าที่นี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ รอบด้าน คือ

1. ตอบสนองความต้องการด้านร่างกาย โดยจัดหาสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า เป็นต้น รวมทั้งการดูแลสุขภาพเมื่อจำเป็น

2. ตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ โดยการให้ความรักความเอาใจใส่ให้แก่สมาชิกในครอบครัว ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้สมาชิกรู้สึกอบอุ่นใจ มั่นใจ มีคุณค่าในตนเอง มองโลกในแง่ดี มีบุคลิกภาพมั่นคง เนื่องจากได้รับความรักความอบอุ่นตอบสนองความต้องการด้านจิตใจและอารมณ์อย่างเหมาะสม

3. เลี้ยงดูอบรมสมาชิกให้สามารถเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมเป็นคนดีของสังคม โดยการอบรมสั่งสอนให้คำแนะนำดูแลความประพฤติของสมาชิก เพื่อนำความรู้ทักษะที่ได้รับไปใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต

ครอบครัวที่สมบูรณ์หรือครอบครัวที่สามี ภรรยาไม่ได้มีปัญหากัน หากแต่ต้องแยกกันอยู่ด้วยความจำเป็นในการประกอบอาชีพ เพื่อสภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หรือ ความจำเป็นประการหนึ่งประการใดก็ตามที่ จึงเป็นภาพของครอบครัวที่ลูกอาจโหยหาความรัก ความต้องการดูแลเอาใจใส่จากฝ่ายที่ไม่ได้อยู่ดูแล กรณีเช่นนี้หากการกลับมาใช้เวลาในครอบครัวยังคงอบอุ่น ก็เป็นสภาวะของครอบครัวที่มีได้มีปัญหาแต่อย่างใดในทางตรงกันข้าม หากการกลับมาของฝ่ายที่ไม่ได้อยู่ดูแลนั้น เป็นความอึดอัด หรือเมื่อใดที่สมาชิกในครอบครัวรู้สึกว่าเป็นอื่น เมื่อนั้นครอบครัวก็ยังคงตกอยู่ในสภาวะการมีปัญหาครอบครัว

ผู้เขียนได้นำเสนอภาพของครอบครัวที่อาศัยอยู่บ้านตรงกันข้าม ซึ่งเป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่กันอย่างพร้อมหน้าทั้งพ่อ แม่ และ

ลูก หากแต่พ่อ แม่ เป็นผู้วางแนวทางในการดำเนินชีวิตของลูก บังคับให้ลูกกระทำตามความคิดของพ่อ และแม่ อย่างเคร่งครัด จนกระทั่งลูกเป็นเด็กมีปัญหา คิดจะฆ่าตัวตาย และเป็นเด็กพิการในที่สุด ทำให้ผู้อ่านได้ข้อคิดว่าการรัก ความอบอุ่นในครอบครัวนั้น เกิดจากความห่วงใย ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นและทัศนะของคนอื่น แม้จะไม่ได้ใช้ชีวิตครอบครัวอย่างพร้อมหน้า แต่ก็ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่นได้

พี่ชาย: ความผันแปรทางความคิดตามสังคมแวดล้อม

ในเรื่อง “พี่ชาย” ผู้เขียนกำหนดให้แม่เลี้ยงดูลูกชายและลูกสาวอยู่เพียงลำพัง โดยไม่ได้กล่าวว่า เหตุใดครอบครัวนี้จึงขาดพ่อ หากแต่สะท้อนภาพที่ชัดเจนของครอบครัวไทยในสังคมปัจจุบันประการหนึ่งคือ การแยกครอบครัวออกมาอยู่แต่เพียงลำพัง ซึ่งเป็นภาพที่พบเห็นได้โดยทั่วไป กล่าวคือ ครอบครัวในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) จะมีเฉพาะสามี ภรรยา บุตรเมื่อสามี หรือ ภรรยา จะต้องออกไปจากครอบครัวนี้ ด้วยเหตุใดก็ตาม จะเหลือเพียงแค่

ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ต้องเลี้ยงดูบุตรตามลำพัง เมื่อประสบภาวะเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องง่ายที่ลูกจะได้รับการดูแลไม่ใกล้ชิดพอ ขาดที่พึ่งทางกายและทางใจ ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ โดยหันไปหาชีวิตนอกบ้านที่ตนเองพึงพอใจได้อย่างง่ายดายจึงเป็นเหตุให้เขามีความเปลี่ยนแปลงทางความคิด และพฤติกรรมไปตามสังคมรอบข้าง

ตั้งแต่วันที่แม่ส่งเขาไปเรียนต่อที่อื่น โคนิเซียหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสอนศาสนา คบคู่ศาสนาหรือที่ใคร ๆ เรียกกันว่า ปอเนาะ ใกล้บ้าน เขาก็ไม่กลับมาเยี่ยมบ้านอีกเลย จนกระทั่งเวลาผ่านไปนาน จนฉันเกือบจะจำหน้าเขาไม่ได้ วันหนึ่งเขาก็ปรากฏตัวที่หน้าบ้าน ด้วยร่างกายที่ซูบผอม หนวดเครารุงรัง ดวงตาของเขาเหมือนดวงตาของคนที่ไม่เคยรู้จัก

จากพี่ชายที่เคยร่าเริง คราวนี้นั้นเห็นเพียงชายหนุ่มคนหนึ่งที่คุณแก่กว่าอายุ เจ็บขริบ ถามคำตอบคำ และถ้าถามมากก็จะได้รับแววตาที่ขี้โกรธเป็นคำตอบ ด้วยเหตุนี้ฉันจึงไม่กล้าเสียดใกล้โดยไม่จำเป็น ยกเว้นว่าแม่จะสั่งให้เรียกมา

นั่งทานข้าวด้วยกัน แต่นั่นก็น้อยครั้ง เพราะเขาจะออกจากบ้านไปที่ละหลายวัน พร้อมเสื้อผ้าหลายชุดและกลับมาอีกที หลังจากที่ฉันลืมไปแล้วว่ามีเขาอยู่บ้านนี้ ด้วย (อุมมีสาলাম อุมาร, 2555, หน้า 1)

ความเปลี่ยนแปลงในตัวของผู้ชาย ที่ผู้เขียนบรรยายภาพไว้ให้เห็นในตอนหนึ่งของ เรื่องสั้น เมื่อเขาได้ออกไปใช้ชีวิตอยู่ตามลำพัง มาแล้วสักระยะหนึ่ง

ฉันอ่านหนังสือได้เพราะพี่ชาย เป็นคนสอน ทุกคืน หลังจากที่แม่สอน อัลกุรอานให้เราทั้งสองคนแล้ว ฉันจะ วิ่งไปหยิบหนังสือภาษาไทยของพี่มา กางไว้ตรงหน้า มานอนคว่ำเอกเขนก อ่านตามคุณครูที่บางครั้งแอบตีบ้าง แอบหยิกบ้าง หากว่าอ่านผิดบ่อยจน ต้องสอนคำเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ในวันที่พี่ชาย จากไป ฉันเริ่มเจียบเหงา อีกทั้งเพื่อน ๆ ที่เคยเล่นด้วยกันต่างก็แยกย้าย เมื่อไม่มี อะไรให้ทำสนุก ๆ เหมือนเมื่อครั้งที่พี่ชาย ยังอยู่ ฉันยังยึดหนังสือเป็นเพื่อน

เพียงไม่นาน ฉันก็หลงใหล ในตัวอักษร รู้สึกผูกพันกับบรรดา ตัวละครทุกตัว พวกมันวิ่งเต้นอยู่ใน

หัวใจฉัน บางวันขณะนั่งเรียนวิชา คณิตศาสตร์ในช่วงบ่ายที่นาเบื่อหน่าย ชวนง่วงเหงาหาวนอนเป็นที่สุด แต่ภาพ ได้โตะของฉันกลับมีเรื่องราวหลากหลาย ให้ได้ตื่นเต้น สนุกสนาน โศกเศร้า และสุขสมคละเล้ากัน ฉันอ่านหนังสือ ได้โตะในขณะที่ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์

นี่ก็ขอบคุณพี่ชายที่สอนให้ฉัน อ่านหนังสือเป็น---

เสียงเค็นดังขึ้นอีกครั้งจาก เบื้องหลัง ฉันหันไปมอง สายตาว่างเปล่า คู่หนึ่งกำลังมองตรงมา รู้สึกใจหายวาบ จนต้องห่อไหล่ แวดตาของผู้ชายที่ฉัน เคยรู้จักได้หายไปแล้วจริง ๆ

“อ่านอะไร” เสียงกระด้างทักทาย มาจนฉันไม่กล้าตอบ

“บทกวีอะพี่” ตอบเสียงเบา คล้าย ๆ ฉัน ได้ยินเสียงหัวเราะที่หือฮู่ ในลำคอเหมือนจะดูแคลนจากคนข้าง ๆ เงยหน้าขึ้นไปมองเห็นแววตาว่างเปล่า กระด้างขึ้นเล็กน้อย

“หยุดอ่านเถอะ หนังสือพวกนี้” (อุมมีสาলাম อุมาร, 2555, หน้า 3)

จากเนื้อเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า กลุ่มเพื่อน หรือสังคมนอกบ้าน มีความสำคัญกับ “พี่ชาย” มากกว่าคนในครอบครัว เขามีความคิด และ ทักษะที่เปลี่ยนไปจากเดิม เขามีความเชื่อ เฉพาะกลุ่มที่เขาเลือกจะเชื่อ เมื่อเขาเชื่อดังนั้น ตัวละครตัวนี้จึงเป็นตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นถึง การเลือกทางเดินที่ผิดพลาดของลูกชายที่ไป เข้าร่วมกับขบวนการก่อความไม่สงบ โดยที่ คนที่บ้านไม่คาดคิด

แม้รับรู้ข่าวในเวลาต่อมาถึงกับเป็นลม สิ้นสติไป พร้อมกับเสียงลือว่าพี่ชายถูกฆ่า เพราะต้องการแยกตัวออกจากกลุ่ม ผู้ก่อความไม่สงบ (อุมมีสาลาม อุมาร, 2555, หน้า 6)

ก้าวที่ผิดพลาดของคน ๆ หนึ่ง เป็นเหตุ ให้ชีวิตของเขาจบสิ้นลง ท่ามกลางความอาลัย อารมณ์ของคนในครอบครัว

เรื่องสั้น “พี่ชาย” จึงเป็นภาพสะท้อน ทางสังคมให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่า สิ่งแวดล้อม หรือสังคมนั้นมีส่วนอย่างยิ่งที่จะหล่อหลอม คนในสังคมนั้นให้ออกมาในรูปแบบใด ซึ่ง เปรียบเทียบได้จากพี่ชาย กับ น้องสาว ผู้เป็น ตัวละครในเรื่อง แม้ทั้งสองจะถูกเลี้ยงดู จัดเกล้า มาในครอบครัวเดียวกัน มีความใกล้ชิดกัน

แรกเริ่มทั้งคู่มีความคิด ความเห็นเป็นไปใน แนวเดียวกัน หากแต่ เมื่อพี่ชาย ได้เปลี่ยนแปลง สังคมรอบข้าง ความคิด ความเห็นที่เคยมีมา แต่เดิมนั้น ได้ผันแปรไปตามสิ่งแวดล้อมรอบกาย

สรุป

เรื่องสั้นที่ผ่านเข้ารอบสุดท้าย รางวัลวรรณกรรมรวมคำแหง ประจำปี 2555 นั้น เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพสังคมร่วมสมัยได้ อย่างหลากหลาย โดยมีประเด็นที่กล่าวถึง สังคมเมือง ในเรื่อง ข้าง-บนถนน อันสะท้อนภาพ สังคมเมืองที่ผู้คนอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น ต่างคิดเห็นแต่ประโยชน์ฝ่ายตน มีเหตุผล ให้กับตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยไม่ทำ ให้รู้สึกถึงความไร้สำนึกแต่ประการใด ประเด็น ทางเศรษฐกิจ ในเรื่อง มั่นคง ปลอดภัย ที่เน้นย้ำ มุมมอง ทักษะของคนรุ่นใหม่ในการครองตน และครองเรือนว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ประเด็นทาง การเมือง ในเรื่อง รอยจูบบนฝ่าเท้า ที่แสดงให้เห็น การละทิ้งอุดมคติ ศักดิ์ศรีที่ตนเองมี เพื่อ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ ประเด็นแรงงานต่างด้าว ปรากฏในเรื่อง แคะหยิบยื่น เสียงสะท้อนจาก ชาวต่างชาติที่เข้ามาขายแรงงานในประเทศ

ซึ่งปกติจะไม่มีใครได้ยินเสียงเหล่านี้ และไม่มีพื้นที่ให้กับพวกเขาในสังคม เรื่องสั้นได้เปิดพื้นที่และให้โอกาสพวกเขานำเสนอเรื่องราวที่พบเจอ ประเด็นครอบครัว ปรากฏในเรื่อง นิทาน ความรัก ความลับ ที่สะท้อนการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ต้องอยู่ในระยะที่พอดี เป็นที่ปรึกษาที่เขาไว้วางใจ ไม่ใช่เป็นการบีบบังคับ กดดันลูกจนกระทั่งไม่มีทางออก และ เรื่อง เปลวไฟแห่งความเกรี้ยวกราด แสดงให้เห็นภาพของครอบครัวที่แตกแยก กระตุ้นเตือนให้พ่อแม่หย่าร้าง คิดถึงผลกระทบมาถึงลูก ซึ่งเป็นปัญหาครอบครัวที่พบมากในปัจจุบัน โดยมองว่าภาวะหย่าร้างเป็นเรื่องปกติ ที่สามารถทำได้โดยง่าย การด่วนตัดสินใจเลือกคู่ครอง หากไม่พอใจ หรืออยู่ด้วยกันไม่ได้ก็หย่าร้างกันไป เป็นภาวะที่คนในสังคมต้องตระหนักให้มาก และประเด็นสังคมที่หล่อหลอมความคิด ในเรื่อง พี่ชาย ที่มีทัศนคติที่เปลี่ยนไป เมื่อไปอยู่ในสังคมที่แตกต่าง การก้าวสู่โลกกว้างของวัยรุ่น จึงเป็นสิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองควรให้ความใส่ใจ ไม่ให้เขาก้าวเดินไปในทางที่ผิด ประเด็นปัญหาเหล่านี้ เป็นภาพสะท้อนของสังคมที่ไม่ได้อยู่ไกลตัวจากผู้อ่าน ในฐานะบุคคลผู้ร่วมอยู่ในสถานะ และยุคสมัยเดียวกันกับผู้เขียน

เหล่านี้เป็นปัญหาสังคมที่บางครั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงอาจมองข้ามไป กระทั่งถึงเป็นเรื่องง่าย ๆ ที่สามารถควบคุมได้ ของสมาชิกภายในครอบครัว

หากพิจารณาถึงต้นเหตุที่เป็นพื้นฐานของประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นในเรื่องสั้นเหล่านี้ พบว่า หกเรื่องจากทั้งหมด เจ็ดเรื่องนั้น มีความข้องเกี่ยวกับสภาวะทางเศรษฐกิจมีทั้งที่กล่าวถึงโดยตรง เช่น เรื่อง “มันคง ปลอดภัย” หรือการกล่าวถึงโดยอ้อม ที่นำไปสู่ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในเรื่อง เช่น “ข้าง-บนถนน” “แค่หยิบยื่น” “รอยจูบบนฝ่าเท้า” “นิทาน ความรัก ความลับ” รวมถึง “เปลวไฟแห่งความเกรี้ยวกราด” เหล่านี้เป็นประเด็นที่คนในสังคมให้ความสนใจ มุ่งเน้นที่จะสร้างสถานะทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัวให้มีความมั่นคง

ในอดีตรากฐานทุนทางสังคมของประเทศไทยจะพบว่าเป็นสังคมแห่งความร่วมมือ โดยความมีน้ำใจ วิถีไทยในอดีตเต็มไปด้วยความเอื้ออาทรต่อกันซึ่งเป็นปรัชญาพื้นฐานของสังคมที่สำคัญยิ่ง ภาคการผลิตและภาคการเกษตรผู้คนต่างยึดแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียงและเอื้อต่อธรรมชาติ ซึ่งเห็นได้จาก

การทำนาโดยใช้ควายไถนา หรือว่าระบบความเป็นอยู่ซึ่งอิงกับธรรมชาติเป็นหลัก การสร้างที่อยู่อาศัย การปลูกผักสวนครัว การทำนา การสร้างเกษตรกรรมแบบครบวงจร ส่วนที่เหลือก็เอาไปแบ่งปันหรือว่าขายเอากำไรแต่พอเพียง

จากอดีตมาเป็นเศรษฐกิจแบบผสมที่มีแนวโน้มไปเป็นทุนนิยม ระบบนี้ได้เข้ามาครอบงำวิถีชีวิตของคนไทย เป็นเหตุให้พื้นฐานความคิดของคนไทยได้เปลี่ยนไป เริ่มมุ่งผลกำไรเป็นที่ตั้ง เริ่มมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง เพื่อให้ตนเองมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การต่อสู้ดิ้นรนในการดำรงชีวิตของตัวละครในเรื่องสั้นเหล่านี้ สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นสภาพของผู้คนที่ท่ามกลางกระแสทุนนิยมที่แวดล้อมคนในสังคมอยู่รอบด้าน

เรื่องสั้นกลุ่มนี้ จึงมีคุณภาพ ทั้งการสร้างความบันเทิงใจ ในฐานะที่เป็นงานเขียนบันเทิงคดี และยังมีการแทรกข้อคิด คติธรรม บางประการให้กับผู้อ่านได้ตระหนัก และวิพากษ์เป็นความบันเทิงปัญญาไปในเวลาเดียวกัน จึงสามารถสรุปได้ว่า เรื่องสั้นที่ผ่านเข้ารอบสุดท้าย การประกวดรางวัลวรรณกรรมรวมคำแหง

ประจำปี 2555 นั้น เป็นเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพสังคมได้อย่างรอบด้าน ครอบคลุมในประเด็นที่หลากหลายอันเกิดขึ้นจริง ทั้งยังยังลึกลงไปถึงรากอันเป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในสังคมปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- เกียรติ แซ่จิ๋ว. (2555). นิทาน ความรัก และความลับ. เอกสารอัดสำเนา.
- เจตนา นาควัชร. (2521). ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- ชนาธิป ไชยเหล็ก. (2555). ข้าง-บนถนน. เอกสารอัดสำเนา.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2523). นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ. 2475 - 2500. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ปองวุฒิ รุจิระชาคร. (2555). แคหทัยยื่น. เอกสารอัดสำเนา.
- ภัทรา พิทักษานนท์. (2555). มั่นคง ปลอดภัย. เอกสารอัดสำเนา.
- รมณ กมลนาวิน. (2555). เปลวไฟแห่งความเกรี้ยวกราด. เอกสารอัดสำเนา.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2550). วรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิทธา พินิจภูวดล. (2520). ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: ดวงกมล
- สีพันดอน. (นามแฝง). (2555). รอยจูบบนฝ่าเท้า. เอกสารอัดสำเนา.
- อุมมีสาলাম อุมาร. (2555). พี่ชาย. เอกสารอัดสำเนา.